

ORGANIZAREA PROGRAMULUI ZILNIC

1 . De ce planificare pe teme ?

Noul curriculum pentru învățământul preșcolar este gândit în spiritul aplicării metodei proiectelor la acest nivel și , deci , planificării pe teme. O temă este o idee în jurul căreia se structurează întreaga activitate cu copiii pe o perioadă de timp . Ea este altceva decât un subiect abordat în cadrul unui domeniu de cunoaștere sau în cadrul unei categorii de activitate și de aceea , în esență , putem spune că ea asigură parcurgerea secvențială a programei folosindu-se de o idee în care limbaj, matematică, știință , artă , muzică , psiho- motricitate , joc al copiilor , toate tind să o clarifice , conducând la stimularea manifestării comportamentelor dorite. De exemplu , dacă ne oprim la tema „Animalele iarna”, ne vom îndrepta atenția asupra aspectelor legate de „pregătirile” pe care animalele le fac odată cu venirea iernii, asupra schimbărilor care apar în fiziologia, hrana și comportamentul acestora în acest anotimp, despre animalele care rămân în țara noastră pe perioada iernii. Pentru lămurirea aspectelor menționate educatoarea va folosi o varietate de mijloace cum ar fi lectura unor cărți sau a unor articole din cărți pentru copii, cu voce tare, punerea copiilor în ipostaza de a face observații directe, reprezentarea prin desen a unor aspecte ce țin de viața animalelor în anotimpul iarna, consemnarea în jurnalul grupei sau elaborarea unor cărți cu poze, sau cu text și poze, despre tema dată, construirea unor adăposturi pentru animalele care își petrec iarna în țara noastră, apelând și la noțiuni din domeniul matematic (măsurări, cântăriri), discuții de grup despre ceea ce au învățat etc.

Planificarea activității pe teme sau metoda proiectelor la copiii preșcolari nu este o noutate : de fapt, este vorba de învățarea centrată pe o temă , concept prezent și înainte de 1960, popularizat în anii 1960 și 1970 (Smith, 1972 ; Haggit, 1975), și care cunoaște acum o revenire (BasKwill & Whitman, 1986 ; Gamberg et al.,1988 ; Katz & Chard, 1989 ; Strickland, 1989 ; Walmsley & Walp, 1990).

Argumentele pentru folosirea acestui tip de planificare ar fi următoarele :

- proiectul poate fi încorporat în curriculum pentru vârstele timpurii în oricare parte a lumii ;
- un proiect are o structură temporală care ajută educatoarea să-și organizeze progresiv activitatea cu copiii în funcție de dezvoltarea copiilor, de interesul acestora și de gradul de cunoaștere a subiectului luat în discuție; structura lui le permite copiilor, indiferent de preocupări, abilități și de fondul genetic și/sau cultural cu care sunt dotați, să lucreze împreună ;
- proiectul furnizează (oferă) contexte în care copiii pot aplica o foarte mare varietate de cunoștințe și deprinderi sociale și intelectuale, pe lângă cele de bază date de curriculum ;

- proiectul implică copiii în conducerea investigației în mediul imediat asupra fenomenelor și evenimentelor despre care doresc să învețe mai mult, respectând ruta individuală a învățării și ritmul propriu al fiecărui copil ;
- proiectul oferă posibilitatea de a fi dus la bun sfârșit de un grup mic de copii, de întreaga grupă sau, ocazional, de un singur copil.

2 . Alegerea temelor

Alegerea temelor se face pornind de la interesul pe care majoritatea copiilor îl manifestă față de un anumit subiect și de la cunoștințele pe care ei le au deja despre acesta, fie de la un subiect către care educatoarea dorește să îndrepte atenția copiilor, subiect care își are rădăcinile într-unul din marile domenii de cunoaștere (literatură, știință, viață socială etc.), în calendar (anotimpuri, sărbători, zile naționale etc.), în viața și/sau opera vreunei personalități a culturii sau vieții social-politice, care înseamnă ceva către universul copilului.

În planificarea anuală a temelor trebuie să existe un echilibru între aceste surse de proveniență a subiectelor de abordat. În grădiniță este important să abordezi teme care sunt apropiate mediului în care se dezvoltă copilul, de nivelul de cunoștințe al acestuia și interesele lui. Astfel, ceea ce este important pentru un adult s-ar putea să nu prezinte interes pentru copil și viceversa. De aceea, când începem să planificăm temele trebuie să ne gândim mai întâi la răspunsul pe care îl așteptăm din partea copiilor la aceste teme și la posibilitățile efective ale copiilor din grupă de a acționa după cum am plănuit. Odată ce am ales tema, va trebui să ne construim o hartă pentru a realiza dimensiunile temei în cauză. Pentru acest lucru, vom trece subtemele care pot lămurii sau împlini înțelegerea temei mari. Uneori, putem ajunge la concluzia că tema este prea amplă și că, ceea ce a pornit prin a fi o singură temă sfârșește prin a diviza în două sau trei (de ex. : *Animalele iarna* poate fi împărțită în trei alte teme : *Zăpada și iarna* ; *Animalele iarna și Pinguinii*). De asemenea, sunt cazuri în care o temă necesită combinarea cu o alta și prezentarea ei ca una singură (de ex. : *E timpul pentru culcare și E timpul pentru o baie*). Oricum, de îndată ce am luat decizia cu privire la temă, trebuie să adunăm cât mai multe idei cu privire la activități, materiale și la alte surse legate de tema aleasă, cum ar fi :

- cărți din biblioteca grupei, biblioteca publică sau biblioteca personală ;
- cărți „uriaeș”, casete audio (discuri) sau cărți cu casete audio ;
- idei artistice ;
- idei pentru mai multe tipuri de activități ;
- subiecte interesante pentru scris ;
- cântece, jocuri cu degetele, activități de mișcare, poezii ;
- jucării, materiale de construcție, alte jocuri de masă ;
- idei pentru jocurile dramatice.

Timpul pe care îl acordăm tratării temei este determinat de cantitatea și calitatea materialelor pe care le găsim și de interesul pe care îl manifestă copiii din momentul în care fac cunoștință cu ea. Majoritatea temelor durează între una și cel mult trei săptămâni, în schimb, există și așa-zisele „mini-teme” – care pot dura o zi sau două.

Din exemplele de până acum, tema : „*Animalele iarna*” reprezintă un exemplu de temă mare (durează o săptămână), iar „*Pinguinii*”, un exemplu de mini-temă (durează doar o zi).

Un al treilea tip de temă ar fi aceea pe care o numim „temă concurentă”. Numele ei vine de la faptul că ea aparține temei mari sau mini-temei și este tratată în același timp cu tema gazdă. De exemplu : în timp ce abordăm tema „*Urișii*”, putem atinge și o temă concurentă privind „*Măsurarea*”. Teme concurente pot fi legate de tema gazdă (ex.: tema „*Oficiul poștal*” poate fi legată de tema mare „*Ziua mamei*”) sau nu (ex. : tema „*Magneții*”, abordată în timpul temei mari „*Zăpada și iarna*”). Temele concurente, care nu sunt legate de tema gazdă, pot fi folosite atunci când dorim să le facilităm copiilor parcurgerea unor activități care contrastează în esență cu ceea ce urmărim (adesea pentru a întrerupe o temă care se întinde prea mult) sau atunci când dorim să ne folosim de o oportunitate pentru a explora un subiect care nu poate aștepta pentru a fi programat altă dată.

Iată o listă cu câteva teme care pot fi planificate de-a lungul unui an școlar :

În lunile

Septembrie, octombrie, noiembrie

- Mijloace de transport
- Animale sălbatice / Urșii
- Marea / Forme de relief
- Păsările / Migrația
- Casa și familia
- Pompierii
- Mere
- Scheletul și oasele / Spitalul
- Toamna și Ziua recoltei
- Strămoșii noștri
- Alfabetul

În lunile

Decembrie, ianuarie, februarie

- Numerotația cărților și numărul
- Povești și povești populare
- Zăpada și anotimpul iarna/ Magneții
- Sărbătorile de iarnă / Colindele
- Ion Creangă și Mihai Eminescu
- Alexandru Ioan Cuza
- Animalele din anotimpul iarna / Pinguinii
- E timpul pentru culcare / E timpul pentru o baie
- Hrana și cum ne hrănim
- Culori
- Urișii / Măsurarea
- Dinozaurii
- Anul și lunile anului

În lunile

Martie, aprilie, mai, iunie

- Primăvara / Banii
- Ziua mamei / Oficiul poștal
- Copiii
- Cicluri de viață / Fluturele
- Ferma
- Plantele și procesul de germinație
- Ecologia
- Jocul, joaca și munca .

3 . Organizarea activităților din cadrul unei teme

Pentru a organiza activitatea după alegerea temei, vom face mai întâi o trecere în revistă a colecției noastre de idei, surse și materiale și apoi vom așterne pe hârtie diferite activități care pot face parte din programul zilnic, construind o schemă ... (ea poate fi construită și prezentată și cu ajutorul copiilor și poate fi lăsată la vedere pentru a urmări derularea ei). Așadar, vom alege activitatea muzicală sau psihomotrică (un joc, un cântec), cartea pe care o vom citi cu voce tare copiilor (la momentul adecvat din programul zilei), cel puțin două activități comune (desfășurate cu întreaga grupă de copii) și o altă carte pentru a încheia ziua. După ce planificăm aceste activități ne vom uita unde putem pune arta și matematica în ceea ce a fost stabilit pentru ziua respectivă, pentru a conferi unitate în cadrul aceleiași teme. De asemenea, vom planifica ce se întâmplă la colțurile create în sala de grupă (Biblioteca, Construcțiile, Colțul clasei). Aici vor fi puse materiale legate de tema : cărți și alte materiale scrise legate de tema dată, lucrări de-ale copiilor, personaje din povești (siluete, păpuși etc.) care au legătură cu tema, jocuri de masă, seturi de jucării și materiale care pot stimula interesul copiilor pentru un joc sau o activitate legată de temă etc. Pe măsură ce preșcolarii înaintază în cunoașterea temei, putem adăuga materiale noi, pe care le poate aduce copilul sau educatoarea.

NOTĂ :

1. Temele pot fi oricând schimbate și remodelate (de la un an la altul, în timpul anului și chiar în timpul derulării unei teme deja stabilite).
2. Folosind acest tip de planificare, veți descoperi cât de interesați și captați vor fi copiii de activitățile propuse și cât de multe materiale, despre care nu știați că vă pot fi de folos, găsiți pentru a vă desfășura cu plăcere activitatea la grupă.

EVOLUȚIA LIMBAJULUI LA COPILUL PREȘCOLAR , CALE SPRE INTEGRAREA ȘCOLARĂ

1.1. Limbaj , limbă , vorbire

Limbajul este un sistem de semne specific oamenilor, alcătuit din sunete articulate, prin care aceștia își exprimă gândurile, sentimentele și dorințele. Ca formă de activitate specific umană, considerat în întregul său, limbajul este multiform și eteroclitic. El cuprinde mai multe domenii: fizic, fiziologic și psihic și aparține atât individualului cât și socialului. În cadrul fenomenului total, care este limbajul, distingem doi factori : limba și vorbirea. Limba este principalul mijloc de comunicare între membrii unei colectivități, ea este produsul social al facultății limbajului „o comoară - după Al.Graur – pe care practica vorbirii o pune la dispoziția vorbitorilor aparținând aceleiași comunități lingvistice, un sistem gramatical existent virtual în fiecare creier

sau, mai exact, în mințile unui ansamblu de indivizi; căci limba nu este completă la nici unul dintre vorbitori, ea nu există pe deplin decât în masa de vorbitori .”

Vorbirea e realizarea practică a limbii, activitatea concretă a vorbitorului. Ea este un act individual de voință și inteligență la care distingem :

a) . combinațiile prin care subiectul vorbitor utilizează codul limbii pentru a-și exprima gândurile sale personale ;

b) . mecanismul psiho-fizic care-i permite să-și exteriorizeze aceste combinații.

În trinitatea LIMBAJ - LIMBĂ - VORBIRE lingviștii definesc foarte clar noțiunile care o compun și subliniază unitatea acestora în diversitate. Astfel limba - după Saussure - este „ *socială în esența ei și independentă de individ* ”; cealaltă latură - vorbirea - „ *are drept obiect partea individuală a limbii* ”, iar limbajul aparține și individualului și socialului pentru că - spune Al.Rosetti - „*se dezvoltă o dată cu dezvoltarea creierului uman și cu dezvoltarea societății.*”

De aceea limbajul este asimilat comunicării, pentru că nu poate fi conceput fără existența celor doi poli ai acesteia - emițător și receptor – și pentru că el include : ascultarea, vorbirea, citirea și scrierea ca elemente esențiale ale comunicării.

1.2. Vorbirea limbii

Fiecare om își însușește treptat, din cea mai fragedă copilărie, limba poporului în mijlocul căruia trăiește, limba pe care o vorbesc oamenii din jurul său și o folosește în relațiile sale cu ceilalți, respectând anumite reguli (fonetice, lexicale, morfologice și sintactice) proprii limbii respective. La vârsta preșcolară, când au loc lărgirea și complicarea raporturilor dintre copil și realitatea înconjurătoare, copilul devine, în grădiniță, obiectul unor variate influențe complexe și mai bine organizate în comparație cu cele din perioadele precedente. Formele și conținutul comunicării devin mai ample și mai variate. Practic de aici începe vorbirea limbii, căci, înainte de orice, copilul trebuie învățat să rostească, cu participare sufletească, afectivă și intelectuală, cuvintele limbii materne. Cuvintele sunt ca niște tăciuni care mocnesc pe vatră, în cenușă. Ca să se aprindă, au nevoie de tensiunea noastră spirituală, de respirația noastră, de inima și plămâni unui vorbitor care, rostindu-le, le imprimă propria lui personalitate. De aceea nouă, educatorilor, ne revine nobila misiune și răspundere de a-i învăța pe copii să vorbească .

1.3. Importanța procesului de îndrumare a educării limbajului la preșcolari

„ *Limba este lăcașul de adăpost al Ființei*”, spunea Heidegger. Să-i construim, cu grijă și responsabilitate, lăcașul de adăpost cel mai îngrijit cu putință ființei de mâine și astfel să ajutăm copilul să se construiască pe sine. Grija pentru educarea limbajului la copii trebuie să constituie o preocupare permanentă a părinților și mai ales a educatoarelor. Particularitățile vorbirii preșcolarilor sunt legate în primul rând de vârsta acestora. Limbajul se dezvoltă și progresează în permanență la copil, iar nouă nu ne revine decât sarcina de a organiza și planifica experiențele de limbaj ale fiecăruia, în funcție de ritmul propriu de dezvoltare. În procesul de îndrumare a educării limbajului la preșcolari, noua programă le propune educatoarelor obiective cadru cum ar fi :

- dezvoltarea exprimării orale, înțelegerea și utilizarea corectă a semnificației structurilor verbale orale ;
- educarea unei exprimări verbale corecte din punct de vedere gramatical ;
- dezvoltarea creativității și expresivității limbajului oral .

Obiectivele cadru sunt urmărite de educatoare de-a lungul întregii perioade a preșcolarității și constituie repere ale activităților de Educarea limbajului. Un aspect esențial al acestei categorii de activitate este acela că urmărirea și realizarea obiectivelor de referință, ce derivă din obiectivele cadru mai sus menționate, se face pe toată perioada desfășurării procesului didactic cu copiii, respectiv atât în cadrul activităților alese (liber-creative), desfășurate pe grupuri mici și individual, cât și în cadrul activităților comune desfășurate cu întreaga grupă de copii. Practica a dovedit că, pe lângă procesul didactic în sine, este necesar să existe o diagnosticare a activității verbale și o înregistrare periodică a evoluției limbajului copilului, bazate pe evaluările continue sau sumative, - aceasta fiind o condiție esențială a procesului de îndrumare a educării limbajului la această vârstă. Educatoarele știu prea bine ce înseamnă o astfel de diagnosticare și înregistrare periodică a evoluției copiilor, având experiența multor ani de testări și probe aplicate preșcolarilor, însă, o dată cu schimbările apărute în noua programă, așteaptă îndrumări și reglementări oficiale din partea instituțiilor în drept. Pană atunci să le vorbim copiilor, să vorbim cu ei, nu doar către ei, să-i ascultăm și să-i învățăm să asculte la rândul lor, să le arătăm cărți, imagini, să le descifrăm împreună cu ei, să-i învățăm să le folosească și să-i învățăm să-și facă propriile însemnări și cărți, să folosim tot ce ne oferă ei ca experiență și limbaj, în sprijinul lor, fără a-i stresa cu teste. Observația și contactul direct cu copilul ne spun mai multe despre acesta decât un test.

Necesitatea procesului de îndrumare consecventă a educării limbajului la această vârstă prezintă argumente de ordin psihologic și pedagogic. Argumentele de ordin psihologic scot în evidență faptul că vârsta preșcolară este o etapă hotărâtoare în însușirea corectă a vorbirii datorită modificărilor cantitative și calitative care vizează însușirea pronunției corecte a tuturor fenomenelor, constituirea lexicului de bază, apariția limbajului interior, diversificarea formelor de comunicare, intensificarea funcțiilor cognitive ale limbajului, asimilarea în practica curentă a structurii gramaticale etc. Argumentele de ordin pedagogic subliniază rolul hotărâtor pe care îl au influențele sistematice asupra dezvoltării vorbirii copiilor cu atât mai mult cu cât acest proces este direct dependent de mediul de vorbire, de modelele de exprimare oferite de adulți (îndeosebi aceia care reprezintă pentru copii persoane semnificative – părinți, educatori). În acest context, eficiența influențelor educative este în strânsă legătură cu momentul în care se aplică și cu nivelul calificării persoanelor puse să le aplice.

Limbajul include, pe lângă vorbire și ascultare, citirea și scrierea. Diferitele întâlniri cu limbajul și semnificația lui îl fac pe copil să dorească să scrie și să citească. Acest lucru nu înseamnă că aici, în grădiniță, copiii scriu și citesc. Copilul e pregătit să scrie și să citească atunci când nivelul de maturitate și experiență de limbaj pe care o are confirmă acest lucru. De aceea nu e înțelept să obligăm copilul să achiziționeze anumite deprinderi de scris și de citit, dacă nu este suficient de matur sau experiența lui în domeniul limbajului oral este foarte redusă. Cert este faptul că în grădiniță se pot pune bazele citit – scrisului. Așadar : pentru a citi, copilul are nevoie

să cunoască conceptele exprimate de cuvintele pe care le citește, iar pentru a scrie, copilul trebuie să știe să utilizeze cuvintele în mod independent în vorbire. Am spune deci că baza rămâne exprimarea orală, iar una dintre deprinderile cheie, pe care se poate insista la această vârstă, înainte de a trece la etapa de citit – scris, este coordonarea ochi – mană, pe care o putem realiza prin mai multe tipuri de activități (nu neapărat prin activități de scriere școlărești sau de antrenament grafic cu caracter frontal) : activități manuale, activități artistico-plastice, activități psiho – motrice, psiho – senzoriale etc.

Un alt aspect favorizant al educării limbajului la această vârstă și al trecerii către formele mai complicate ale acestuia este crearea unui mediu cultural favorabil, fapt care nu poate fi conceput în afara limbii. În acest scop i se cere educatoarei să pună la dispoziția copilului materiale specifice, care să se constituie într-un mediu cultural și educativ activ, stimulat. De aceea un colț al bibliotecii, în care să punem cărți, caiete și unelte de scris, cu ziare, reviste, imagini, cu discuri, casete audio și video și aparatură necesară pentru folosirea acestora, un colț retras și liniștit – unde copilul să poată să fie cu sine dar în același timp și cu ceilalți, și unde să-și poată experimenta liber propriile experiențe de limbaj este poate soluția cea mai bună pentru ceea ce numim mediu cultural favorabil.

Aici copilului i se poate citi și aici el poate desluși care este diferența între tipăritură și imagine și în ce măsură ele pot corespunde. Tot aici copilul poate privi imagini într-o înșiruire logică și le poate asocia cursivității limbajului și textului scris sau poate să recunoască și să scrie litere, cifre, scurte mesaje ajutat de trasee date și de contexte sugerate, în așa fel încât să aibă satisfacția că mesajul său are un sens și este receptat ca atare atât în lumea copiilor cât și în lumea adulților. În esență, acesta este locul în care copilul vorbește și se exprimă de la sine și despre lumea în care trăiește.

1.4. Reforma privind educarea limbajului în grădiniță – premisă a egalizării șanselor în etapa școlară

În învățământul preșcolar reforma prezintă o nouă viziune asupra abordării limbajului la această vârstă. De aceea Antrenamentul grafic, ca activitate comună, a fost eliminat din noul plan de învățământ și au fost introduse elemente de limbaj citit – scris în cadrul activității Educarea limbajului. Ca atare, a fost reconsiderată poziția limbajului scris în planul de învățământ, găsindu-i-se locul potrivit, s-a luat în calcul evoluția firească a copilului la această vârstă, s-a încercat o aliniere a politicii educaționale în domeniul limbajului din țara noastră la tendințele existente pe plan internațional și s-a încercat o descătușare a ideilor preconceptuate de până acum, care încercau să arate că o exersare în masă a unor semne grafice (linii, puncte) ar putea ajuta copilul să scrie mai bine la școală. Totodată s-a ținut cont și de faptul că fiecare are un ritm propriu de dezvoltare, că achizițiile fiecăruia în domeniul limbajului oral fac posibilă trecerea spre limbajul scris, mai devreme sau mai târziu, și că este bine să-l apropii pe copil de limbajul scris de la vârsta preșcolară în măsura în care acesta este pregătit să o facă. Pentru această apropiere a copilului de limbajul scris, educatoarea va lucra cu copiii foarte mult în zona bibliotecii, va pune la dispoziția acestora caiete de muncă independentă pe care ei vor lucra numai atunci când doresc, beneficiind de ajutorul și îndrumarea acesteia, va desluși contexte sau va crea contexte pentru a-l

sprijini pe copil în procesul de dobândire și exersare a achizițiilor limbajului. Se vor evita excesele de genul : activități frontale de scriere sau caracterul obligatoriu de parcurgere a obiectivelor de referință ale programei pentru toți copiii în aceeași perioadă de timp. Un alt lucru ar mai fi de menționat și anume : calea până la litera scrisă sau citită este foarte lungă, iar nouă educatoarelor, ne revine sarcina de a scurta această cale în măsura în care copilul ne-o permite. Nu se pune problema de a insista pe scris și citit în grădiniță sau de a face din limbajul scris un scop în sine în perioada preșcolară, ci de a crea premisele introducerii copilului în mediul cultural căruia îi aparține și de a încerca o egalizare a șanselor acestuia la intrarea în școală, având în vedere faptul că până acum fie că se insista în familie pe limbajul scris și îndrumarea nu era corespunzătoare, fie că se abordau greșit și inegal în grădiniță astfel de aspecte fără a avea o orientare unitară, în raport cu tendințele înregistrate în lume în acest domeniu.

În concluzie, grădinița rămâne prima treaptă a sistemului de învățământ căreia îi revine nobila sarcină de a organiza cu mare grijă experiențele de limbaj ale copilului, treapta unde comunicarea și limbajul oral au o importanță deosebită și unde se poate insista pe anumite deprinderi de pregătire a scrisului. Rețineți : numai o experiență câștigată în vorbire îți poate asigura trecerea către alte forme de limbaj mai complicate, cum sunt scrisul și cititul. Le recomandăm, așadar educatoarelor să se folosească de experiența acumulată în domeniul limbajului oral la această vârstă și să aplice cu mare grijă noutățile apărute în noua programă cu privire la abordarea limbajului. De asemenea, menționăm ca materiale apărute : caietele pentru scriere și pentru numărat, cu manualele pentru educatoare aferente acestora, lucrări ca „Didactica preșcolară”, „Copilul și grădinița -Pariul limbajului și al comunicării”, „Educarea limbajului în învățământul preșcolar” . Comunicarea orală, setul de cărți pentru biblioteca copiilor sunt auxiliare de referință cu privire la modul în care trebuie abordate elementele de limbaj citit- scris în grădiniță. Caietele din colecția „Scriem singuri” și „Cine numără mai bine” sunt materiale după care vor fi inițiate **evaluările de sfârșit de ciclu** de către comisiile specializate, constituite cu avizul Comisiei Naționale de Specialitate și numite prin ordin al ministrului. Toate celelalte materiale care urmăresc aplicarea programei la capitolul limbaj și care au avizul Ministerului pot fi folosite în activitatea cu copiii la grupă, în măsura în care sprijină manifestarea comportamentelor care urmează a fi evaluate la sfârșit de ciclu.

În concluzie, dacă îi acordăm atenția cuvenită în grădiniță copilului și experiențelor în domeniul limbajului, acesta va avea un ascendent la școală față de colegii care nu au frecventat deloc grădinița. În esență, copilul care frecventează grădinița și care este sprijinit în această perioadă este apt pentru școală reușește să se adapteze lesne la cerințele ulterioare ale școlii.

EURITMIA ÎN GRĂDINIȚĂ

Euritmia, ca formă de comunicare artistică, este un gen care dobândește o tot mai largă extensiune. La greci, cuvântul „euritmie” era considerat ca termen principal alături de armonie și simetrie. În dicționar euritmia este definită astfel : combinarea armonioasă de sunete, linii și mișcări; sinteză a gimnasticii și dansului cu acompaniament muzical sau vorbit. Viziunea artistică actuală ne-o prezintă ca pe o formă de comunicare artistică complexă, care folosește game variate ale tehnicii mișcării sub formă de simboluri, pentru interpretarea poeziei sau a unui subiect narat, dublată de problemele de artă a actorului (interpretului) privind expresivitatea.

O activitate de euritmie se poate realiza cu sau fără acompaniament muzical.

Acompaniamentul muzical urmărește conturarea atmosferei de fond fără ca euritmia să se încadreze riguros în linia melodică sau în metrica poeziei, întocmai ca dansul. În planul de învățământ pentru nivelul preșcolar figurează activitatea de Educație fizică ce îi permite educatoarei să abordeze conținuturile programei în funcție de dezvoltarea psiho- fizică a copiilor din grupă, de posibilitățile efective de timp și spațiu și de disponibilitatea fizică și afectivă proprie, gândind că, în esență, copilul trebuie să facă mișcare pentru a se cunoaște și a se dezvolta. Pe lângă activitățile tradiționale de educație fizică, mișcarea ritmică a corpului îi oferă copilului o altă modalitate de a se exprima pe sine, iar educatorul va trebui să pornească de la acest lucru și să sprijine copilul în a se exprima liber, în stil propriu, pornind de la o temă sau o sugestie verbală.

Ritmul organizează mișcările și face posibilă economisirea forțelor. Mișcările ritmice sunt mai puțin obositoare, pe lângă faptul că dau corpului zveltețe și frumusețe. Introducând ritmul în mișcări, mărim bucuria provocată a copiilor de orice mișcare și contribuim la îmbunătățirea mișcărilor și la ușurința execuției lor. Mișcările ritmice fundamentale sunt: mersul, alergarea, săritura, bătăile din palme. Altele includ așezarea sau ridicarea pe (de pe) un suport, răsucirea, balansarea etc. Așadar, activitățile care se desfășoară cu copiii preșcolari și care au la bază combinația ritm și mișcare, cel mai adesea dublate de acompaniamentul muzical adecvat, poartă denumirea de euritmie. Acestea îi ajută pe copii să-și exprime ideile, să se elibereze de emoțiile și tensiunile personale, să ia cunoștință de ceea ce înseamnă muzica și expresivitatea acesteia și să-și dezvolte coordonarea motrică. În cazul euritmiei gestul, atitudinea nu se referă la mișcări mici, limitate, de mâini, brațe sau cap, ci include plastica limbajului tehnic al întregului corp. Așadar, ceea ce este mai greu de realizat în euritmie nu este gestică sau atitudinea, ci realizarea unei expresivități și mișcări unitare a grupului în vederea sublinierii ideii sau sentimentului ce urmează a fi redat.

Pantomima , ca metodă auxiliară în realizarea interpretării artistice a euritmiei, reprezintă mijlocul cel mai diferit, dar apreciat de copii, din momentul în care găsesc căi de soluționare a temelor. Astfel, se recomandă la început abordarea unor forme de mers (mersul balerinei, mersul sportivului, mersul soldatului sau mersul omului trist, mersul omului vesel) și apoi trecerea spre teme improvizate simple și legarea lor prin gesturi sau mișcări imitative (ex.: croitorul care pune ață în ac, coase, se îmbracă etc.).

Cele mai importante avantaje ale acestei activități sunt următoarele :

- *Elementul emoțional* oferă mișcării atractivitate și motivație, mobilizează forțele copilului și-i produce bucurie, mulțumire.
- *Diversitatea mișcărilor* – o calitate prețioasă, care înlătură primejdia oboselii premature.
- *Posibilitatea reglării, intensității și continuității mișcărilor de către copii* le oferă acestora posibilitatea de a încetini ritmul sau de a schimba după dorință mișcarea, imaginându-și, de fapt, o altă scenă (alta decât cea sugerată de educatoare).
- *Stimularea inițiativei copiilor*- deși conținutul este de obicei sugerat și regulile pot fi precise, educatoarea va lăsa loc și inițiativei personale și, în unele cazuri, chiar o va încuraja.
- *Dezvoltarea unui șir de calități psihice* ; acest tip de mișcare dezvoltă adesea disciplina, curajul, prezența de spirit.

Alegerea mișcărilor și a conținutului sugestiv pentru o astfel de activitate depinde de particularitățile copiilor, de vârsta, starea fizică și nivelul dezvoltării mișcărilor acestora. Cu cât copiii care participă vor fi mai mici ca vârstă, cu atât mai simplu va fi conținutul sugerat (subiectul) și regulile, durata va fi mai scurtă, pauzele vor fi mai dese și participarea educatoarei mai imensă.

În continuare, vom da câteva exemple de astfel de activități .

Exemplul nr. 1

Copii de grupă mică . Deoarece ei au o experiență redusă, rolurile sunt foarte puține, regulile sunt simple și legate de conținutul sugerat, mișcărilor ușor de executat, iar acompaniamentul muzical sugestiv și ușor de urmat. Alegeți un fragment muzical simplu și sugerați-le copiilor subiectul : *Păsărelele ciugulesc mâncarea, pisica se furișează spre ele, atunci acestea se sperie și zboară*. Împărțiți rolurile : educatoarea-pisica, copiii- păsărelele. Educatoarea nu trebuie să fie pretențioasă și să insiste prea tare pe mișcări. Pe copiii mici nu-i interesează rezultatul mișcării, ci procesul mișcării în sine. Așadar, lăsați-i pe copii să se exprime liber, să se miște și, mai ales, lăsați emoția să-i cuprindă. Mai târziu copiii pot îndeplini singuri toate rolurile, educatoarea având sarcina organizării, supravegherii și stimulării activității euritmice.

Exemplul nr. 2

Copii de grupă mijlocie . Experiența acestora este mai bogată, ei se interesează acum de viața animalelor, a păsărilor, de transporturi etc. Toate acestea pot servi ca teme pentru o eventuală activitate de euritmie. Regulile sunt tot mai simple, dar se pot introduce anumite restricții. Puteți alege un fragment muzical cursiv sau un colaj de fragmente așa cum, de altfel, puteți renunța la muzică și să-i antrenați pe copii în crearea fondului muzical. Folosiți-vă, de exemplu, de pretextul: *o vizită imaginară la Grădina Zoologică*. Adresați-vă copiilor: „ Să mergem cu mașina !”și ei se vor așeza într-o formație exprimând conducerea unui automobil și vor imita chiar sunetul scos de acesta. Continuați să le sugerați firul evenimentelor: „ Se aud claxoane ! Oare ce s-o fi întâmplat ? ”. Arătați o paletă roșie care să le sugereze oprirea la Stop. Toți vor

claxona, vor frâna și vor opri la Stop. Dirijați-le privirea către dreapta și sugerați-le că acolo se găsește Grădina Zoologică. Așadar, vor vira fiecare la dreapta, vor parca și vor coborî din mașină îndreptându-se către intrarea în parcul zoologic. Dacă sunt prea mici și neexperimentați puteți să vă opriți aici, urmând ca în alte activități să continuați cu noi și noi sugestii legate de ceea ce se întâmplă în incinta parcului zoologic, cum se comportă animalele cu care se întâlnesc etc. Nu vă opriți însă fără o motivație serioasă. Convinge-ți-i că la acea oră parcul este închis și, ca atare, vor face cale îtoarsă, rămânând ca într-o altă zi să reia drumul către Grădina Zoologică. Urmăriți coordonarea copiilor în mișcare și lăsați-i să fie ei înșiși, să adopte comportamentul de șofer în funcție de experiența proprie, în schimb insistați pe respectarea unor reguli necesare în trafic: oprirea la stop, semnalizarea la virajul la dreapta.

Exemplul nr . 3

Pentru *copiii mai mari sau mai mici*, după cum simțiți că achizițiile acestora în domeniul motric au evoluat, puteți recurge la o formă ceva mai complicată și anume: mișcare sugerată de o poezie, combinată cu un fragment muzical corelat. Alegeți spre exemplu „Somnoroase păsărele” de M.Eminescu, și ca fond muzical, melodia cu același nume de Tudor Flondor. Fixați regulile și împărțiți împreună cu copiii rolurile (pot fi: păsărele, copaci, trestii, cuiburi, izvoare, flori, luna, lebăda). Dați drumul muzicii în surdină, recitați expresiv, concomitent cu interpretarea muzicală, și lăsați copiii să vibreze și să se miște, reconstituind tabloul feeric pe care marele Eminescu l-a creat. Oferiți-le drept sprijin și accesorii cum ar fi : aripi de carton pentru păsărele, coroană – cioc și pelerină albă pentru lebădă, panglici bleu pentru izvoare, coroane de flori pentru flori, mici scuturi de carton, de culoare maro, pentru cuiburi etc.

În încheiere, credem că ar trebui amintite câteva cerințe de care ar fi bine să se țină seama în cazul abordării unei astfel de activități:

- selecția temei, a conținutului sugestiv și a mișcărilor se va face în funcție de nivelul grupei și de posibilitățile fizice ale copiilor ;
- în cazul în care se recurge la folosirea unui fond muzical, acesta va fi ales cu multă grijă, în așa fel încât el să ajute copiii în redarea temei sugerate și să creeze o atmosferă de relaxare, propice comunicării artistice prin mișcare;
- dacă se alege varianta fără fond muzical, încercați să stabiliți cu multă atenție textul care va sugera mișcările (în redarea acestuia ar fi bine să nu se cadă în greșeala unei tirade monotone, în așa fel încât atât textul cât și tonul vocii să stimuleze și să faciliteze realizarea temei de către copii);
- în cazul folosirii unor accesorii sau a unui decor, ar fi bine ca acestea să fie alese cu multă grijă și verificate înainte de folosire (farmecul artistic și emoțional al euritmiei depinde uneori și de realizarea artistică și de modul de folosire al acestor accesorii).

Așadar, euritmia, ca formă de comunicare nonverbală, poate deveni în grădinițe un mijloc eficient de relaxare, de expresie artistică a sinelui prin mișcare.